

Semblança

d'Antoni Vila Arrufat

per Joan Cuscó i Aymami

Autoretrat (1972).

Va néixer el 20 d'octubre del 1894 a Sabadell, al carrer de les Escoles Pies, en "una llar impregnada tota d'art i d'amor que havia, per força, de predisposar en Vila Arrufat cap a la formació del seu destí d'artista i cap a les fineses i superacions que havien d'informar tota la seva vida i la seva obra". Aquesta transcripció que figura en el pròleg que va escriure Joan Llonch llavors de l'exposició antològica de l'esmentat pintor a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, l'any 1974, reflecteix de manera palesa i exacta, el comportament de l'artista fins al dia d'avui.

La família es traslladà a viure al carrer de Campmany; després un nou trasllat, ara al carrer de Sant Josep i, més tard, al carrer del Jardí. Un periple pel Sabadell aleshores familiar, quasi tot ell al pla de la mà...

Antoni Vila Arrufat es formà al costat del seu pare, l'insigne Vila Cinca -"el pare de la pintura sabadellenca"-ja des de ben jove, a les acadèmies particulars d'ell i a les aules de l'Escola In-

dustrial d'Arts i Oficis de la nostra ciutat, on arribà a ser-ne professor.

Als disset anys (1911) amplià estudis a l'Escola de Belles Arts de Barcelona -Llotja- de la qual, anys després n'esdevindria també professor.

El 1916 fou pensionat per l'Ajuntament per cursar estudis a l'Escola Superior de San Fernando, a Madrid. Guanyà unes oposicions per entrar a les classes de dibuix al natural del *Círculo de Bellas Artes*. D'aquells temps recorda que li va "desaparèixer" una col·lecció de dibuixos i pintures. Mai més no ha sabut on varen anar a parar. Fa pocs anys li van portar una pintura sense signar i en consultar-li si era seva va reconèixer que es tractava d'una obra de les que li varen "distreure" a Madrid... (Durant la seva estança a la capital ho escrivia amb t, tant a les cartes com a les pròpies obres...)

Fou el 1919 quan el mateix Ajuntament el pensionà per estudiar a París. Aleshores, la bella ciutat parisenca encara tenia ferides de la 1ª Gran Guerra que durant tres anys havia sofert. L'estada a París li fou poc escaient; no va

sentir-s'hi massa bé, fins al punt que decidí de tornar a casa. Emperò, durant la seva estada a la capital de l'art, com tothom així la considerava, va fer un bon doll de dibuixos i pintures de temes parisencs. Pintà el bellíssim retrat de "Charlotte", la filla de l'amo de l'hotel on residia a Montparnasse. D'aquell temps són els dos paisatges urbans del carrer de Nôtre Dame-des-Camps i el seu excel·lent autoretrat.

Retornà a Sabadell.

Tot aquell recull d'obra parisenca l'exposà a la nostra ciutat, per la Festa Major del 1920. Llavors s'inicia en la tècnica del gravat, que ja no abandonarà i on excel·lí.

El 1923, de nou l'Ajuntament el distingí amb una nova pensió, però aquesta vegada per ampliar estudis a Itàlia. Hom ha dit que, arran d'aquesta experiència, i molt possiblement a causa del "coneixement directe dels pre-renaixentistes, canvià parcialment la seva orientació artística".

Malgrat que alguns comentaristes volen classificar-lo dintre d'algun "isme", el mateix Vila Arrufat puntualitza que es considera un pintor independent que no fa classificacions.

Sant Sebastià de Montmajor i els Vila. Aquest bé podria ser el títol d'una petita història, la qual "comença a les classes de música que Mn. Josep Musset donava a la nostra ciutat. Allí, Costa i Deu parla d'un lloc pintoresc, a la falda del Montmajor, a l'altra banda de Caldes, que ha visitat fa poc, amb el sacerdot-poeta Mn. Josep Cardona. El jove Antoni Vila Arrufat s'interessa pel que n'explica en Costa i Deu, i el diumenge següent, amb el seu amic Josep Vives i Bracons, se'n va cap a Sant Sebastià.

"Això era el juny de l'any 1922..."

"La descoberta de Sant Sebastià per aquests dos sabadellencs determinarà ja, de manera definitiva, l'enllaç entre el poblet i la nostra ciutat. Poc després de la primera anada, hi compren una casa pel preu de dues centes pessetes (ben cert, la quantitat no és gran cosa, però tampoc ho és la casa, com és fàcil imaginar) i ja els tenim instal·lats".

Era "una casa amb un tros de terra i una figuera, l'arbre símbol de supervivència en els llocs més eixuts. Aquesta casa, salvada de la ruïna, Vila Arrufat

l'ambientà amb tant d'optimisme i l'acondicionà amb tant d'amor, que tot el poble se'n nodrí, i no trigà a convertir-la en una mena de museu de llums de petroli, que van dels de miner fins als de vaixell”.

En el petit cementiri adossat a l'església, reposen les despulles dels seus pares i de la seva esposa, Josefina Grau, vetllades per les hores i els xiprers...

“Oh! xiprers, pensaments en forma d'arbre!”.

* * *

El 1937 s'instal·la amb la seva família a Sant Sebastià de Montmajor, fugint de Barcelona, dolorida per la guerra. Vila Arrufat treballa i viu en ple contacte amb la natura. El setembre del 1938, pintà el seu pare, quasi tres mesos abans de la seva mort, que s'esdevingué “a dos quarts de dotze del 2 de desembre”, tal com està escrit a la tela. Aquest quadre presideix el seu estudi del carrer de Ganduxer. En aquesta obra l'artista posà tot el seu art i tot l'afecte filial. Pocs anys després, mor la seva mare i la retrata a l'oli en la seva agonia; el mateix pintor diu que aquesta és la seva millor obra de cavallet.

Vila Arrufat es casà l'any 1928 i va establir-se a Barcelona, on té el seu vell estudi que serva un caràcter íntim, personalíssim. És ple de mobles, quadres, escultures, dibuixos, llibres, revistes d'art... Allí es respira serenitat i placidesa... Hi ha un piano de cua, que amb prou feines se li veu “la cua”, arrambat a una paret de l'estudi. En un altre indret, un aparell estereofònic que funciona mentre l'artista treballa. És un amant de la música clàssica. “M'hauria agradat ser músic”, confessa. En ell tot és equilibri i harmonia; la transmet i la

comunica naturalment...

Vila Arrufat als seus norante tres anys encara segueix pintant, a poc a poc... Tant com pintar la tela, l'acaronna amb els pizells... La mà, tremolosa, la subjecta afermant-la amb un giny.

Vila Arrufat amb la seva muller a Sant Sebastià de Montmajor (c. 1945).

Aquest seu cèntric estudi barceloní és, però, un oasi de pau i quietud... Els sorolls del carrer gairebé no arriben a aquest redós on es respira una serenor exemplar: aquí hi ha pau i beatitud: la mateixa pau i beatitud d'aquest home que “és la imatge de la bondat, de la serenitat, de la integritat i del bon quefer”, com escriu Joan Antoni Maragall en aquestes pàgines. Aquest mateix ambient -i el mateix esperit- persisteix en un altre escenari, en una escenografia totalment natural: en aquella casa que adquirí a Sant Sebastià de Montmajor, que ha anat ampliant, mantenint-ne la primitiva faisó. Ací passa els dies de bonança; ací té el seu estudi on treballa, ara a estones... Una casa plena de records que reviu.

Les feixes s'esglaonen i per un petit camí flanquejat de xiprers com “ànimes verdes en delit de cel”, s'arriba a una feixa que forma talment un amfiteatre, des d'on l'esguard s'estén i es recrea en l'ample perfil de muntanyes, banyades de matisos verds.

-D'ací estant, quantes vegades ho contemplo! -diu Vila Arrufat. I no podeu afigurar-vos quin espectacle es frueix quan la tempesta s'arbora!...

El lloc ofereix certament una vista esplendorosa: tranquil·liza l'esperit i assolega l'ànima. És talment com "viure en estat de gràcia i de lirisme"...

-Aquests xiprers els vaig plantar jo -explica. Quan vaig ésser a l'Argentina participant en dues exposicions -on hi va viure alguns mesos (1954)- vaig recollir alguns gàlbuls d'uns bells xiprers; me'ls vaig posar a la butxaca i després els vaig ficar a la maleta... De retorn a casa al cap d'un temps vaig trobar aquells gàlbuls i se m'acudí de plantar-los arrencats aquí on ara els veieu... Han fet una bona creixença! -acaba dient.

En aquest bell paratge es respira pau. O és la mateixa pau que transmet aquesta venerable persona que és en Vila Arrufat?...

Ell, però, no es reclou pas: també li agrada sortir i mantenir contactes amb els amics. Assisteix a alguns actes o algunes exposicions. Diu que ara hi ha molt de brogit i massa trànsit, ben diferent d'anys enrera.. Ens consta que també va conduir cotxe: -"Un Ford d'aquells d'abans, però la veritat, haig de dir que mai no vaig sentir-m'hi segur, i menys els qui m'acompanyaven, majorment la Teresa, la meua filla, que hi anava amb por... Només cal dir-vos que, quan entrava al garatge on hi havia el comptador de l'aigua, arran de la porta, més d'una vegada hi havia topat, provocant un brollador que feia feredat!..."

S'inicià en l'obra muralista i religiosa l'any 1925, però d'aquesta vessant -com d'altres- ja ens en parlen ben documentalment altres plomes, no obstant, arran d'aquestes seves realitzacions escoltem que ens en diu ell mateix.

-Pel meu gust, he preferit la meua obra mural, la que queda per "in saecula saeculorum", encara que sigui prescindint del "saeculorum". Això és: veure la pròpia obra exposada perennement, molt diferent del que succeeix en cada exposició que fas en el decurs de la vida, que mentre dura el temps de l'exposició, aquells dies els vius plenament davant de l'obra, i sents el contacte i l'opinió de les persones que van a contemplar-la, però, quan s'acaba, quan es despengen els quadres de les parets, aleshores et queda un buit dintre teu que no es pot definir...

Ara jo em pregunto, a propòsit: Com definiries en Vila Arrufat en tres paraules?

I em dic: -Mestre en tot.

Perfil

Cabells blancs que davallen de la testa clàssica.

Ulls clars sota l'ombra de les celles perlínes.

Parla curiosament, harmonitzant les paraules.

Tímid.

Parla dels seus pares amb la mateixa tendresa que parla dels infants.

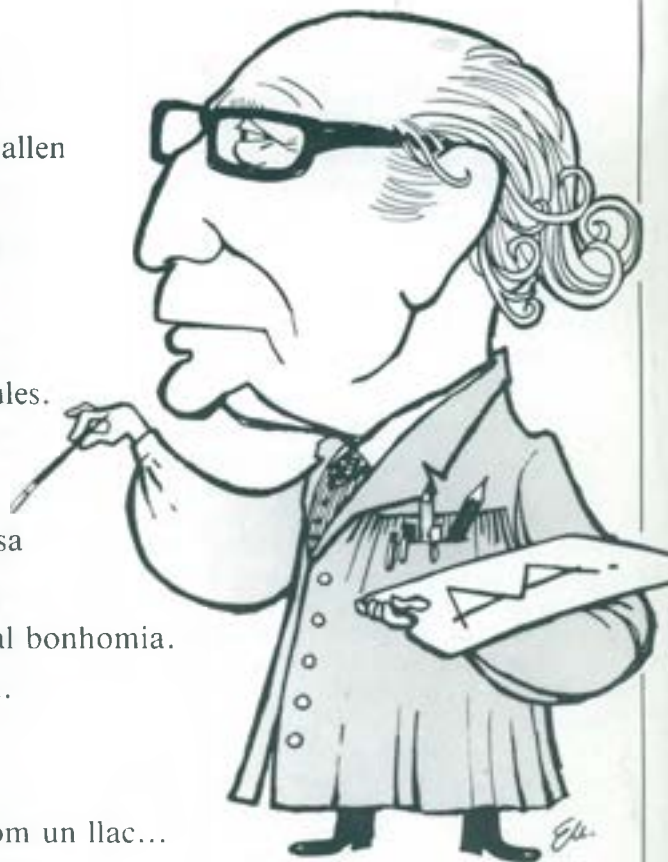
Té aspecte de patriarcal bonhomia.

És un artista nat. I net.

Home de vida recta.

Com la seva obra.

És tranquil i plàcid, com un llac...

(Del llibre "62 Ceballuts")

Questionari "PROUST"

- El principal tret del meu caràcter?
- El dubte.
- La qualitat que prefereixo en un home?
- L'interesa.
- La qualitat que prefereixo en una dona?
- La dolçor.
- Allò que més estimo en els amics?
- La sinceritat.
- El meu principal defecte?
- El dubte.
- La meua ocupació preferida?
- El gravat.
- El meu somni de benestar?
- La divagació.
- Quina fóra la meua pitjor desgràcia?
- No poder pensar.
- Què voldria ser?
- Un bon músic.
- On desitjaria viure?
- A Sant Sebastià de Montmajor.
- Quin color prefereixo?
- L'Arc de Sant Martí.
- Quina flor prefereixo?
- La violeta.
- Quin ocell prefereixo?
- El pardal.
- Els meus autors preferits en prosa?
- François Xavier de Maistre, que m'ha influït més pel títol del seu llibre "Viatge al voltant de la meua cambra", que no pas pel seu mateix contingut.
- Els poetes preferits?
- Joan Oliver.
- Els herois de ficció?
- Orfeu.
- Les meves heroïnes de ficció favorites?

- Les Venus gregues. Eurídice.
- Els meus compositors preferits?
- Bach, Beethoven, Vivaldi, Ravel...
- Els pintors predilectes?
- Corot, Ticià, Renoir, Rembrandt.
- Els meus herois de la vida real?
- Els investigadors científics que treballen en bé de l'home.
- Les meves heroïnes històriques?
- Santa Teresa.
- Els noms que prefereixo?
- Josefina, Teresa, Anna, Núria.
- Què detesto més que tota altra cosa?
- La tortura.
- Quins caràcters històrics menyspreo més?
- Els dictadors.
- Quin fet militar admiro més?
- Cap.
- Quina reforma admiro més?
- El Cristianisme.
- Quins dons naturals voldria tenir?
- La seguretat.
- Com m'agradaria morir?
- Voltat dels qui estimo.
- Estat present del meu esperit?
- Noves il·lusions.
- Fets que m'inspiren més indulgència?
- La pobresa d'esperit.
- El meu lema?
- La benevolència.

Com sóc?

- A casa em diuen "la indulgència plenària".
- Amén...